

VERKEERSSLACHTOFFERS OP DE OOSTVAARDERSDIJK

INLEIDING

In 1968 viel de polder Zuidelijk Flevoland droog; in 1969 werden de brug bij Muiderberg (= Hollandse Brug) en de dijken rond Zuidelijk Flevoland opengesteld voor verkeer. Al snel viel het vele lieden op dat de aantallen doodgereden vogels langs deze dijken wel bijzonder hoog waren, en de soorten soms nogal exotisch. Inmiddels zijn meer dan 100 soorten gevonden langs de Oostvaardersdijk, waaronder Steenloper, Oeverloper, Bonte en Krombekstrandloper, Velduil, Kerkuil, Koekoek, Grasmus en Roodborsttapuit. Massaal doodgereden worden onder andere Wilde Eend, Fazant, Meerkoe, Kokmeeuw, Postduif, Gierzwaluw en Spreeuw.

Vanaf 1971 (en misschien ook al wel eerder) zijn dan ook door vele leden van de Gooise afdelingen van de jeugdbonden voor natuurstudie de aantallen doodgereden vogels genoteerd, daartoe nog extra gestimuleerd door Dick Jonkers en Eduard Osieck. Het bleek daarbij al gauw dat echt tellen moeilijk en tijdrovend is: in beide bermen kunnen vogels liggen en in het gras liggende kleine vogels zijn slecht zichtbaar. De aantallen gevonden vogels dienen dan ook niet als tellingen geïnterpreteerd te worden.

Tabel 1 - Aantallen verkeersslachtoffers in 1977 per maand

	j	f	m	a	m	j	j	a	s	o	n	d	tot- aal
complete (+ incomplete) "tellingen"													
brug - gemaal	3	1(+1)	7	1	4	1	1	6	4	4	1	3	36
gemaal - Knardijk	3	1	5	1	4	1	1	5	4	4	1	2	32
<u>dode vogels</u>													
Blauwe reiger	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Wilde eend	-	-	4	4	10	-	-	3	-	2	-	-	23
Fazant	-	-	-	-	2	-	-	2	-	1	-	-	5
Waterhoen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Meerkoe	-	8	-	7	6	-	10	3	1	1	1	2	39
Kievit	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	3
Tureluur	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Grote mantelmeeuw	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
Zilvermeeuw	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Stormmeeuw	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	4
Kokmeeuw	-	1	1	4	7	5	2	35	8	26	1	2	92
Dwergmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Zwarte stern	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Visdief	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Postduif	-	-	-	1	3	3	2	-	2	-	-	-	11
Ransuil	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Veldleeuwerik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Boerenzwaluw	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	4
Graspieper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Witte kwikstaart	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Tapuit	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Rietgors	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Vink	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Spreeuw	-	-	-	-	-	-	-	10	-	10	-	-	20
Totaal per maand:	3	11	5	16	30	10	15	61	13	49	2	4	219

Dode zoogdieren	j	f	m	a	m	j	j	a	s	o	n	d	tot- aal
Bruine rat	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	4
Konijn	-	-	-	-	1	-	-	4	4	3	-	3	15
Haas	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	3
Wezel	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2
Bunzing	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3
Vleermuis	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Totaal aantal dode zoogdieren per maand:	-	-	1	1	1	-	1	10	6	4	-	4	28

RESULTATEN

In 1977 en 1978 heb ik ongeveer 15 x per jaar de hele Oostvaardersdijk vanaf de fiets bekeken (meestal samen met Frank de Roder en Kees Schouten); de waarnemingen daarvan zijn nog aangevuld met die van enkele autoritten (meestal met Eduard Osieck). In deze beide jaren werd er voor zover ik weet niet systematisch door anderen geteld; ik heb in deze periode dan ook alles geturfd (zowel vogels bovenop de dijk liggend als wat er afgegooid was). Verkeersslachtoffer was voor mij alles wat op de dijk lag zonder een duidelijk andere doodsoorzaak. Het hele traject is 29,1 km. lang: Hollandse Brug - gemaal 14,2 en gemaal - Knardijk 14,9.

Tabel 2 - Aantallen verkeersslachtoffers in 1978, per maand

	j	f	m	a	m	j	j	a	s	o	n	d	tot- aal
complete (+ incomplete) "tellingen"													
brug - gemaal	1	2	1	1	2	2	3	-	2	6	2	1	23
gemaal - Knardijk	1	2	1	1	2	2	2	-	2	6	2	-(+1)	21
dode vogels													
Aalscholver	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Wilde eend	-	-	-	-	4	-	5	-	2	-	-	-	11
Grote zaagbek	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Torenvalk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Fazant	-	-	-	-	2	4	1	-	-	-	-	-	7
Meerkoet	1	-	-	7	-	-	1	-	-	1	-	-	10
Kievit	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Goudplevier	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Grote mantelmeeuw	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Zilvermeeuw	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	3
Kokmeeuw	2	-	2	9	10	9	19	-	9	15	7	-	82
Postduif	-	-	1	-	1	1	1	-	1	-	-	-	5
Kneu	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2
Huismus	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Spreeuw	-	-	-	-	-	1	7	-	-	10	-	-	18
Totaal aantal dode vogels per maand:	4	-	3	16	20	16	38	-	12	27	9	-	145
Dode zoogdieren													
Konijn	-	-	-	2	-	4	-	-	1	7	-	1	15
Haas	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3
Totaal aantal dode zoogdieren per maand:	-	-	1	2	-	4	-	-	1	7	-	2	18

CONCLUSIES

Op de toptien van de Oostvaardersdijk staan 8 grote en 2 middelgrote soorten vogels: er worden hier relatief weinig kleine zangvogels doodgereden. Dit komt met name omdat de meeste zangvogels langs de dijk riet- of bosvogels zijn: hun biotoop is grotendeels tot één kant van de dijk beperkt, aan de andere kant van de weg hebben ze niets te zoeken en oversteken is volledig zinloos.

Onder de vogels die de dijk wel oversteken is het aantal slachtoffers aanzienlijk. Wilde eend en Meerkoet broeden in de polder, steken vaak met hun jongen de weg over naar het open water aan de buitenkant en worden daarbij vlot geplet. Meeuwen slapen in de polder, fourageren grotendeels boven het IJsselmeer en passeren de dijk dus minstens 2 keer per dag. Postduiven en Spreeuwen fourageren vaak op de weg of de vluchtstrook, en dat is nogal riskant. In juli vliegen Gierzwaluwen soms in dichte groepen laag over de weg; ook dat is gevaarlijk. In september volgen vaak Boerenzwaluwen de dijk bij hun avondslaaptrek; hierbij kunnen relatief veel slachtoffers vallen (dagen met meer dan 10% van totaal aantal, allen eerstejaars vogels).

Tabel 3 - Toptien van enkele gebieden

Vaste trajecten, regelmatig geteld (alles)
Hodson en Snow 1965, Jonkers en De Vries 1977

<u>Engeland</u>		<u>N e d e r l a n d</u>				<u>Oostvaardersdijk</u> *	
(% onbekend)							
			%		%		%
1 Huismus	1 Merel	19	1 Merel	17	1 Kokmeeuw	44	
2 Merel	2 Huismus	17	2 Huismus	14	2 Meerkoet	11	
3 Zanglijster	3/4 Spreeuw	7	3 Spreeuw	10	3 Wilde eend	10	
4 Fazant	4 Wilde eend	7	4 Kokmeeuw	8	4 Spreeuw	9	
5 Vink	5 Kokmeeuw	7	5 Wilde eend	6	5 Fazant	9	
6 Heggemus	6 Fazant	4	6 Waterhoen	3	6 Postduif	5	
7 Roodborst	7 Meerkoet	3	7 Houtduif	3	7 Kievit	3	
8 Pimpelmees	8 Waterhoen	3	8 Fazant	3	8/9 Stormmeeuw	1	
9 Spreeuw	9 Houtduif	3	9 Meerkoet	2	9 Zilvermeeuw	1	
10 Houtduif	10 Koolmees	3	10 Kievit	2	10 Gierzwaluw	1	

* 1973-1974, 1977, 1978, Osieck 1974
en eigen gegevens

Percentage toptien t.o.v.

totaal aantal vogels	:	71 %	67 % **	92 %
Totaal aantal slachtoffers:		6.695	14.300	860
Totaal aantal soorten	:	111	126	41

** 12 % niet op soort gedetermineerd,
evt. bij 67 % optellen!

De gevonden aantallen slachtoffers op de Oostvaardersdijk lijken niet sterk af te wijken van die in overig Nederland (in open gebieden 2 - 15 vogels per km. per jaar en 0,6 - 1,8 zoogdieren per km. per jaar - Jonkers en De Vries 1977). Op "mijn" traject zijn de kantonniërs de laatste jaren echter zeer actief geworden en dat heeft een groot deel van het verschil tussen 1973-1974 en de latere jaren veroorzaakt. Ik vermoed dat ik nu nog maar maximaal 10 % van de grote vogels die doodgereden worden vind, en dat er nog steeds veel meer dan 20 vogels per km. per jaar worden doodgereden.

Tabel 4 - Gemiddelde aantallen slachtoffers per gereden km. en per km. traject

Zoogdieren:

Oostvaardersdijk	nov. 1973 - juli 1974	0,017	minimaal	0,62 - 1,08
	1977	0,028		0,96
	1978	0,028		0,72

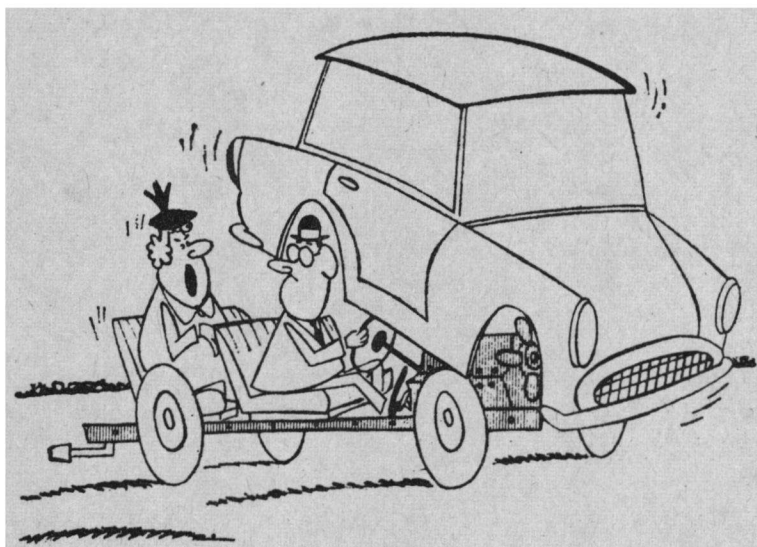
Vogels:

Oostvaardersdijk	nov. 1973 - juli 1974	0,47	minimaal	17,0 - 22,7
	1977	0,22		7,5
	1978	0,23		5,0

Literatuur

D.A. Jonkers en G.W. de Vries, 1977, Verkeersslachtoffers onder de Fauna.
Eduard Osieck, 1974, Lijst van gevonden verkeersslachtoffers op de Oostvaardersdijk (Zuidelijk Flevoland) over het tijdvak nov. 1973 t/m juli 1974 (niet gepubliceerd).

Bob van Poelgeest

„Dat bedoelde ik nou met: jij remt altijd te krachtig”.

U.